

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію доктора медичних наук, професора кафедри внутрішньої медицини № 1 Одеського національного медичного університету Григорія Федотовича Генделеки «Превентивная диабетология (Белая книга профилактики сахарного диабета 2-го типа и его осложнений). Руководство для врачей». — Одесса, 2013. — 608 с.

Сьогодні світ уражений епідемією неінфекційних захворювань, що загрожує крахом систем охорони здоров'я в усіх країнах. Неінфекційні захворювання стали для людства більшою загрозою, ніж інфекційні епідемії. Щорічно від цукрового діабету (ЦД), злоякісних пухлин, серцево-судинних і хронічних респіраторних за-

хворювань помирають десятки мільйонів людей, і 80 % цих летальних випадків припадають на країни з низьким і середнім рівнем доходу на душу населення.

В останні роки медична спільнота все частіше висловлює глибоке занепокоєння щодо масштабів поширеності неінфекційних захворювань. Згідно з опублікованою нещодавно Світовим банком доповіддю «Основні причини високого рівня смертності в Україні», у понад 25 % дорослого населення України віком 18–65 років відзначають одне та у понад 7 % — більше трьох хронічних захворювань. Наразі хвороби та хронічні стани є основними причинами смертності в Україні, особливо серед осіб працездатного віку.

Доведено, що здоровий спосіб життя та профілактика неінфекційних захворювань значно менш затратні та набагато ефективніші, ніж діагностика та лікування хворих. Саме профілактика і рання діагностика визначає подальший перебіг подій, кінцевим результатом яких виступає ефективність лікування і прогноз.

Тому вихід у світ монографії Григорія Федотовича Генделеки — доктора медичних наук, професора кафедри внутрішньої медицини № 1 Одеського національного медичного університету, знаного спеціаліста в галузі клінічної діабетології — помітне явище у науковій медичній літературі взагалі й в ендокринології зокрема. Через усю книгу червоною ниткою проходять клінічні міркування автора про ключову роль профілактики.

Вихід роботи такого напрямку своєчасний і давно очікуваний. Цукровому діабету та його ускладненням присвячено багато наукових робіт і монографій. Проте питанням профілактики ЦД у медичній літературі приділено недостатньо уваги, а надто з урахуванням особливостей сучасного суспільства.

Слід погодитись із проф. Г.Ф. Генделекою, що в останні двадцять років спостерігається занепад профілактичних заходів, спрямованих насамперед на формування груп ризику, проведення профілактичних оглядів організованих груп населення (і не тільки) з використанням стандартних методів скринінгу порушень вуглеводного обміну. Стало очевидним, що тактика ранньої діагностики ЦД за принципом звернення хворого є малоефективною.

У вступі автор підкреслює, що на сьогодні розвивається нова епоха у вивченні ЦД — превентивна діабетологія. Головним засобом профілактики є зміна способу життя, збільшення фізичної активності, досягнення і підтримання нормальної маси тіла. Основним завданням превентивної діабетології розглядається радикальна зміна тенденції ранньої смертності в Україні від серцево-судинних захворювань, ЦД та іншої хронічної неінфекційної патології.

Теза про те, що настав час удосконалення підручників і посібників з ендокринології та зміщення акцентів у викладанні дисципліни в сторону переорієнтації студентів і лікарів переважно на розпізнавання ранніх стадій порушень вуглеводного обміну, продиктована незадовільним станом діагностики і є велінням часу.

В першому розділі керівництва аналізується поширеність ЦД 2-го типу та його взаємозв'язок із метаболічним синдромом, ґрунтовно подано різні аспекти інсулінорезистентності та гіперінсулінемії в патогенезі різних компонентів метаболічного синдрому.

Визначення ЦД, його класифікація, стадії перебігу і діагностика описані в другому розділі.

Третя глава присвячена розгляду еволюції ЦД 2-го типу. Автор ґрунтовно аналізує стани, які передують виникненню ЦД, дисфункцію бета-клітин.

У четвертій главі йдеться про систему швидкого харчування, яка набула такого поширення в усіх

країнах світу. Автор акцентує увагу, що сучасний шалений спосіб життя вже давно не щадить навіть найбільш інтимних сторін життя людини (це стосується відпочинку, їжі, сну і сексу).

П'ятий розділ присвячений важливій для здоров'я інформації про цукор і практичним порадам стосовно його вживання. Автор на конкретних прикладах доводить переваги коричневого цукру порівняно з білим, хоча завжди має бути вибір.

У шостому розділі автор на основі великого фактичного матеріалу розглядає сучасні підходи до профілактики ЦД 2-го типу, наводить результати багаточентрових проспективних контрольованих досліджень, що свідчать про можливість профілактики ЦД 2-го типу. Джерела, що цитуються в монографії, відображують сучасну точку зору на досліджувану проблему. Детально викладені основні механізми превентивного ефекту медикаментозних препаратів, які використовуються для запобігання розвитку ЦД 2-го типу.

На особливу увагу заслуговує сьомий розділ монографії, присвячений своєчасному лікуванню компонентів метаболічного синдрому як засобу профілактики ЦД 2-го типу. Автор успішно аргументує власну точку зору, описуючи значення фізичного навантаження, лікування артеріальної гіпертензії, вплив немедикаментозного лікування.

У восьмому розділі наводяться схеми лікування дисліпідемії при метаболічному синдромі, у

дев'ятому розділі увага приділяється превентивній аспіринотерапії.

У заключних розділах монографії розглядаються різні аспекти антиоксидантної і метаболічної терапії. Важливим чинником є модифікація способу життя як основа модуляції антиоксидантного захисту у хворих на ЦД.

Книга читається з цікавістю, несе в собі не лише глибокі теоретичні та практичні фахові знання, а й філософські узагальнення, навчає життєвої і професійної мудрості. У висновках і перспективах автор пише: «Ми є свідками часу, коли відбувається перехід від репаративної медицини до медицини превентивної».

Праця написана доступною мовою, містить багато ілюстративного матеріалу — таблиць, рисунків, схем, що робить викладений матеріал більш наочним. Монографія призначена для широкої лікарської аудиторії — лікарів-ендокринологів, терапевтів, лікарів сімейної практики, студентів медичних вищих навчальних закладів.

Професор В.І. ПАНЬКІВ,
завідувач відділу профілактики ендокринних захворювань Українського ННЦ ендокринної хірургії, трансплантації ендокринних органів і тканин МОЗ України, головний позаштатний спеціаліст з ендокринології виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) □

